

МНИЈЕИ

У ЗЕМЉИ ПАТУЉАКА

15

А ОВО ЈЕ РАДИОНИЦА, КУЌНЕ НЕВОЉЕ...

МИ ПРАВИМО ПЕКИ КОЈЕ СЕ ДИМЕ... СЛАВИНЕ КОЈЕ ЦУРЕ... ПРОЗОРЕ КОЈИ ШКРИПЕ И СЛИЧНО...

АЛИ, ЗАШТО?

ЗАШТО СТВАРАТЕ ОВЕ ТЕ ПА НЕКО МОРА ДА ИХ СТВАРА! ЗАШТО ДА ТАЈ УНОСАН ПОСАО ПРЕПУСТИМО ДРУГИМА?

ТРЕБА ИМАТИ НЕРАВА ПА ИЗДРЖАТИ СВУ ОВУ ЛАРМУ!

ВЕЛИШ?

ШТА МИСЛИШ О ПРЕДЛОГУ ДА СЕ ПРИКЛУЧИШ ЈЕДНОЗ ЛЕПОЗ МАЛОЗ ЗАВЕРИ... ДА СВРГНЕМО ГИЛХУЛИЈА И ДОВЕДЕМО ЗАКОНИТОГ КРАЈА ВИЛХУЛИЈА?

ВИЛХУЛИЈА?

ОВО ЈЕ ВИЛХУЛИ... СТАВЉА ЦРВЕ У ЈАБУКЕ!

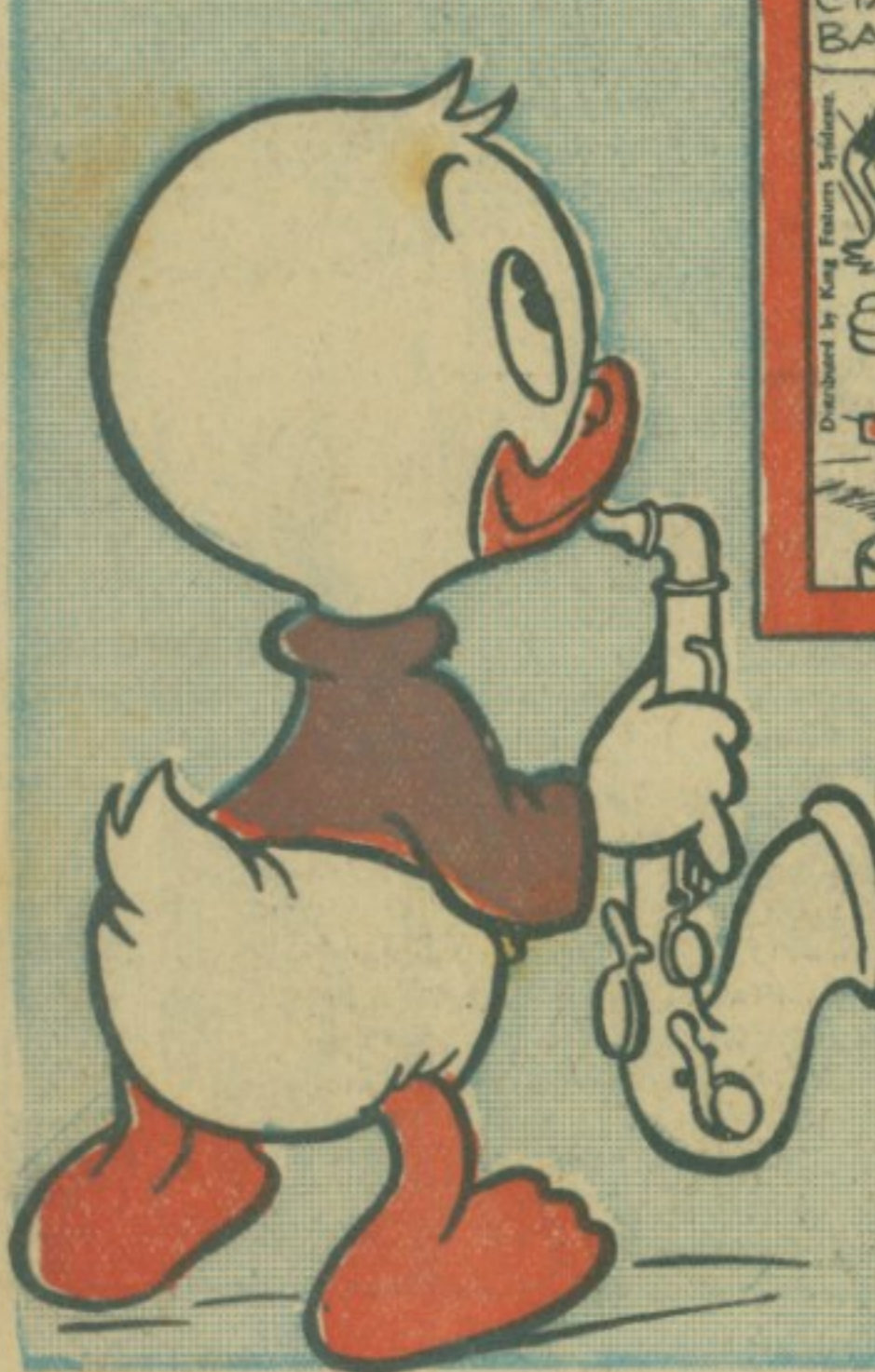

И ВИЛХУЛИ ЈЕ ПРАВИ КРАЈА ПАТУЉАКА?

ДА... ГИЛХУЛИ МУ ЈЕ УКРАО ЧАРОБНУ ЦИПЕЛУ... И ОСУДИО ГА ДА СТАВЉА ЦРВЕ У ЈАБУКЕ!

ОХ... ТАКО САМ БЕК УМОРАН ОД ТИХ ЦРВА!

СИГУРНО... АЛИ И МИ ОД ТЕБЕ!

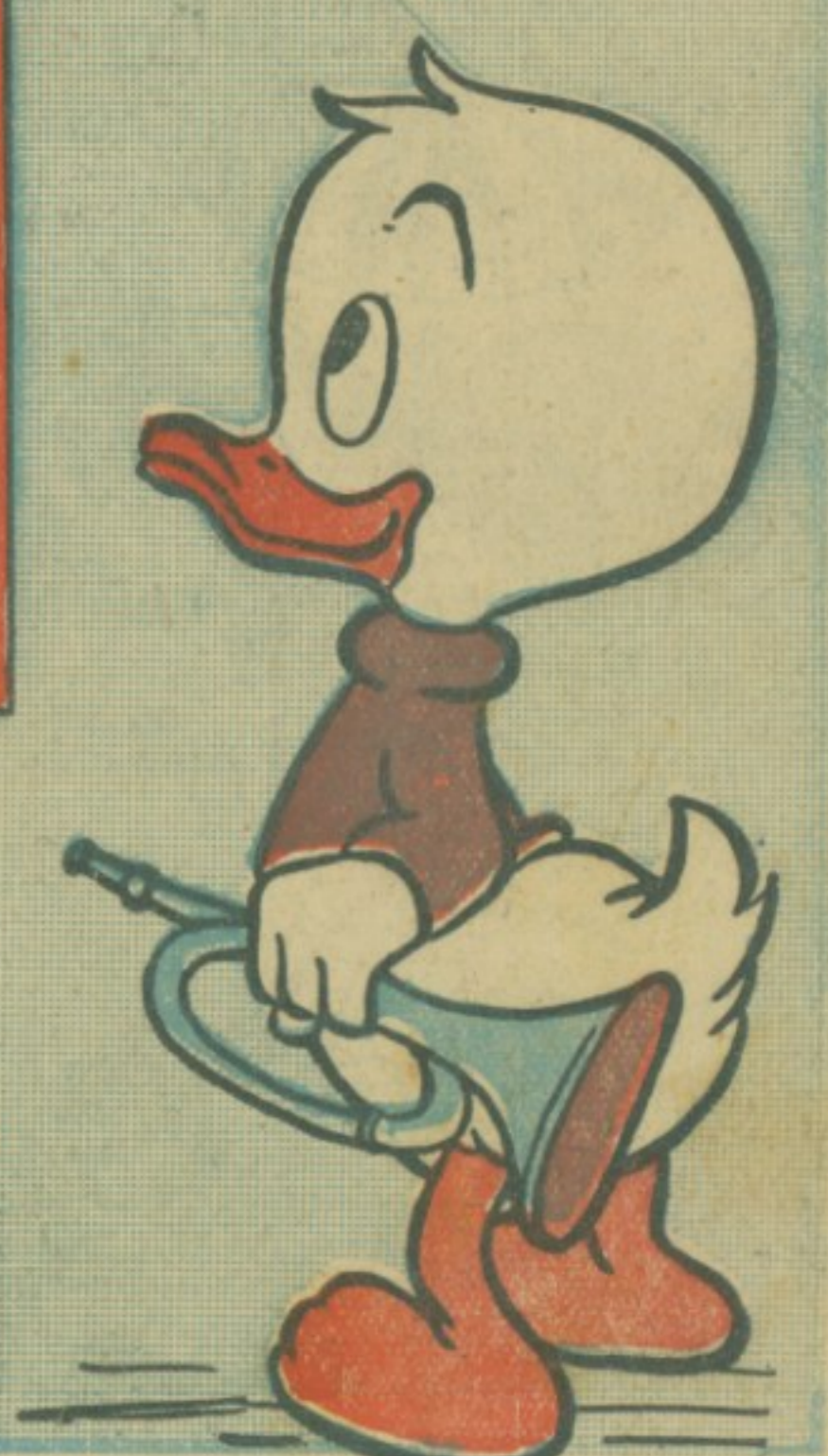

ВАШЕ ЕКС-ВЕЛИЧАСТВО... ОВАЈ ЛУБАЗНИ МЛАДИЋ ПРИСТАО ЈЕ ДА НАМ ПОМОГНЕ ДА ВАС ВРАТИМО НА ПРЕСТО!

РЕШАВАЈ... ОЧЕШ ЛИ ДА МЕ СТАВИШ У ЈАБУКУ ИЛИ НЕЧЕШ?

УФ... ДА СВРГНЕМО ГИЛХУЛИЈА? НЕ ЗНАМ...

ГЛУПОСТ, МЛАДИЋУ! ЗАР НЕ ЖЕЛИШ ДА ПОМОГНЕШ ОНИМ НЕСРЕЋНИЦИМА КОЈЕ ЈЕ ОН ПРЕТВОРИО У ЖИВОТИЊЕ?

ГИЛХУЛИ ЈЕ НЕВАЉА-ЛАЦ... ЗБОГ ЊЕГА ТОЛИКО НАРОДА ПАТИ...

ДОБРО! ПОМОЋИ КУ ВАМ... ШТА ТРЕБА ДА УЧИНИМО?

НАЖАЛОСТ... МИ ТИ НЕ МОЖЕМО ПОМАГАТИ! ТО ЈЕ ПОСАО ЗА ЈЕДНОГ ЧОВЕКА!

ЈА? САСВИМ САМ?

ДА... АЛ' МИ НЕ МОЖЕМО У МИСЛИМА БИТИ УЗ ТЕБЕ!

ГРИП најраширенија болест

3 ахваљујући модерном саобраћају, грип се данас брже шири него раније, рецимо пре тридесет и више година. Епидемији грипа која се, ренимо, појавила у Токију не треба више од петнаест дана да захвати цео Београд, ни ти више од три недеље да завлада, на пример, Сан Франциском, Отавом или неким градом у Аљасци. Довољно је да три-четири путника који су кренули из жаришта обољења сићу на аеродроме поменутих градова, и то не као болесници већ само као клицкоше, па да се бољка рашири и по овим местима.

Иако у начелу свако може да оболи од грипа, има особа на које он никада не наилази, јер је њихов организам наредно отпоран. Установљено је да људи извесних раса теже оболевају, док други знатно лакше. Једна лекарска комисија у Океанији утврдила је приликом једне епидемије грипа да су оболели сви урођеници, а само петнаест од сто белана и готово ниједан Кијез. Изгледа да су Американци подложнији грипу од Европљана, а да су Французи отпорнији од Енглеза. Сматра се да су појединци и народи који се хране претежно месом, рибом, јајима, маслом, и уопште храном богатом протеинима, отпорнији према овој болести него остали.

Подмукла болест

Многима је несхватљиво то што је медицина до данас створила вакцине против тако те-

шких болести као што су дифтерија, тетанус, туберкулоза и дечја парализа, док против грипа још није пронађен никакав лек. Узрок лежи у томе што грип није једноставна болест, као што се мисли. Наиме, постоји више врста грипа, мада је, пошто прележи једну врсту, болесник отпоран и према осталима за наредних шест месеци до годину дана.

Лекари су прво открили три врсте грипа: А, Б и Ц. Децембра 1953 године утврђен је тип обољења АПЦ, који се дели на једанаест подврста означених редом бројевима 1, 2, 3 итд. Досад су начињене разне вакцине, али се ниједна није показала потпуно успешна. Најчешћа врста грипа је она коју лекари означавају са 3 АПЦ. Њу прате болови у грлу, очи су запаљене, а грозничаво стање може да траје до пет дана. Амерички лекари испитивали су вакцине против ове врсте грипа и резултати су показали да је она од ко-

ришти у највише 71% случајева. Испитивања се настављају и за остале врсте грипа, али је сасвим јасно да се проблем лечења неће решити све док се

не нађе таква вакцина која ће деловати против свих типова. Досад је највећи успех постигнут у борби против нарочитих бактерија чија је одлика да се размножавају око самих вируса грипа. Свака од тих бактерија већа је од вируса 4.000 пута. Њихова је одлика да погоршавају болест. Некипут болесник помисли да је сасвим оздравно; међутим, за-

милиона болесника, и 1953 годину, када је епидемија захватила 30 милиона људи, од којих је подлегло свега 10.000.

Како избећи грип?

Мало људи зна да је прање руку обичним сапуном најбољи пут да се сачувамо од ове болести. Лабораториски опити показали су да се културе вируса грипа које се ставе на руку најбоље уништавају сапуном. Сапун игра важну улогу и у борби против бактерија, којих на нашој кожи има на милијарде. Оне су углавном корисне за човека, изузев 3 до 5% које могу да буду врло опасне. Мада још није пронађен узрок овој појави, чини се да је да сапун убија само штетне бактерије, док осталима не штети. Сем тога, установљено је да сапун за умивање боље дејствује ако се употребљава заједно са четком. На пример, ако се руке оперу сапуном он ће убити само један део коли-бацила, док ће сапун и четка уништити око 90 од сто. Чим завлада епидемија, руке треба прати сапуном и трљати их четком. Ваља избегавати разна дезинфекциона средства, која, поред штетних, убијају и корисне бактерије.

Обиље свежег ваздуха и сунца чувају од грипа. Вируси, без обзира на врсту, угину чим се изложе ултравиолетним зрацима, и то за свега један час. У просторији без сунца, али где има доста свежег ваздуха, вирус живи неколико часова, док у тамној и непроветреној одрже се и по више недеља. Вирус типа А не губи ништа од своје снаге ако се две недеље налази на постољем прекривачу, ако је пет недеља на чаши или у прањини. Међутим, ако се налази на делу човечијег тела који је изложен сунцу вирус

ће живети од 10 до 45 минута.

Зараза се најлакше добија кад се налазимо близу оболеле особе која кија. Онај ко кашље и пљује сеје заразне клице око себе у кругу полупречника један метар. А ако још кија, „рејон дејства“ износи око 3,5 метра. Осим тога, после кијања остају у ваздуху фини и лаки мехурић-клицкоше, који ће дуго лебдети док не падну на земљу или на какав предмет. Мехурићи избачени кашљањем тежи су и брже полежу на тле. Као што се види, заразу грипа није лако предупредити. Хоће ли се и колико ће се она ширити, зависи од колективног васпитања: од понашања и болесника и здравих. Да би се здрави заштитили, потребно је да болесни, ако је њихово кретање у друштву неопходно, кашљује у рукама на устима и да кијају у марамицу.

Грип ће мање оштетити органе за дисање ако дишемо на нос, јер су носне слузнице пречуване слојем слузи која служи као филтер. Ако пак дишемо на уста, хладан ваздух допире у грло заједно са целокупном количином микроба.

Шест облика људских стопала

Постоје углавном шест облика људских стопала: 1) грчка нога — палац краћи од суседног прста, али дужи од трећег; 2) стандардна нога — палац краћи од другог и од трећег прста; 3) египатска нога — палац дужи од другог прста; 4) халомегалична нога — палац несразмерно већи од суседног прста; 5) „квадратна“ нога — сви прсти сем малог подједнако дугачки; 6) „псеудо-квадратна“ нога — само прва

два прста (палац и суседни) исте дужине.

Међу 7000 канадских регрута код којих је недавно извршен преглед стопала било је: 40 одсто с палцем краћим од другог прста, тј. тип 1 и 2; 37 одсто с палцем дужим од другог прста (тип 3 и 4); 22 одсто с палцем исте дужине као другог прста (тип 5 и 6); 1 одсто с разноликим облицима ногу.

хваљујући овим бактеријама-пратиоцима, кроз две, три или четири недеље он ипак добије запаљење плућа. Ако се извесним животињама убризга само вирус грипа, оне оболе, али ако им се истовремено убризгају и бактерије, животиње угину. Раније је велик проценат грипозних болесника умирао од запаљења плућа. Но, против бактерија медицина данас располаже изванредним оружјем: пеницилином, тетрациклином и другим антибиотикима. Да би се видело колики је напредак до данас учињен, треба упоредити 1918 годину, кад је „шпанска грозница“, у ствари грип, покосила око 20

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК СТОЈИЉКО СТОЈИЉКОВИЋ, БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 31. — **ИЗДАЈЕ** И ШТАМПА „ПОЛИТИКА“, ШТАМПСКО-ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ, БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 31. — **ТЕКУЋИ РАЧУН** БРОЈ 102-Т-82, ПОШТ, ФАХ 124. — **ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:** ГОДИШЊА 700, ПОЛУГОДИШЊА 350 ДИНАРА. **ЗА ИНОСТСТВО** ГОДИШЊА 1.000, ПОЛУГОДИШЊА 500 ДИНАРА. **РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЂАЈУ.**

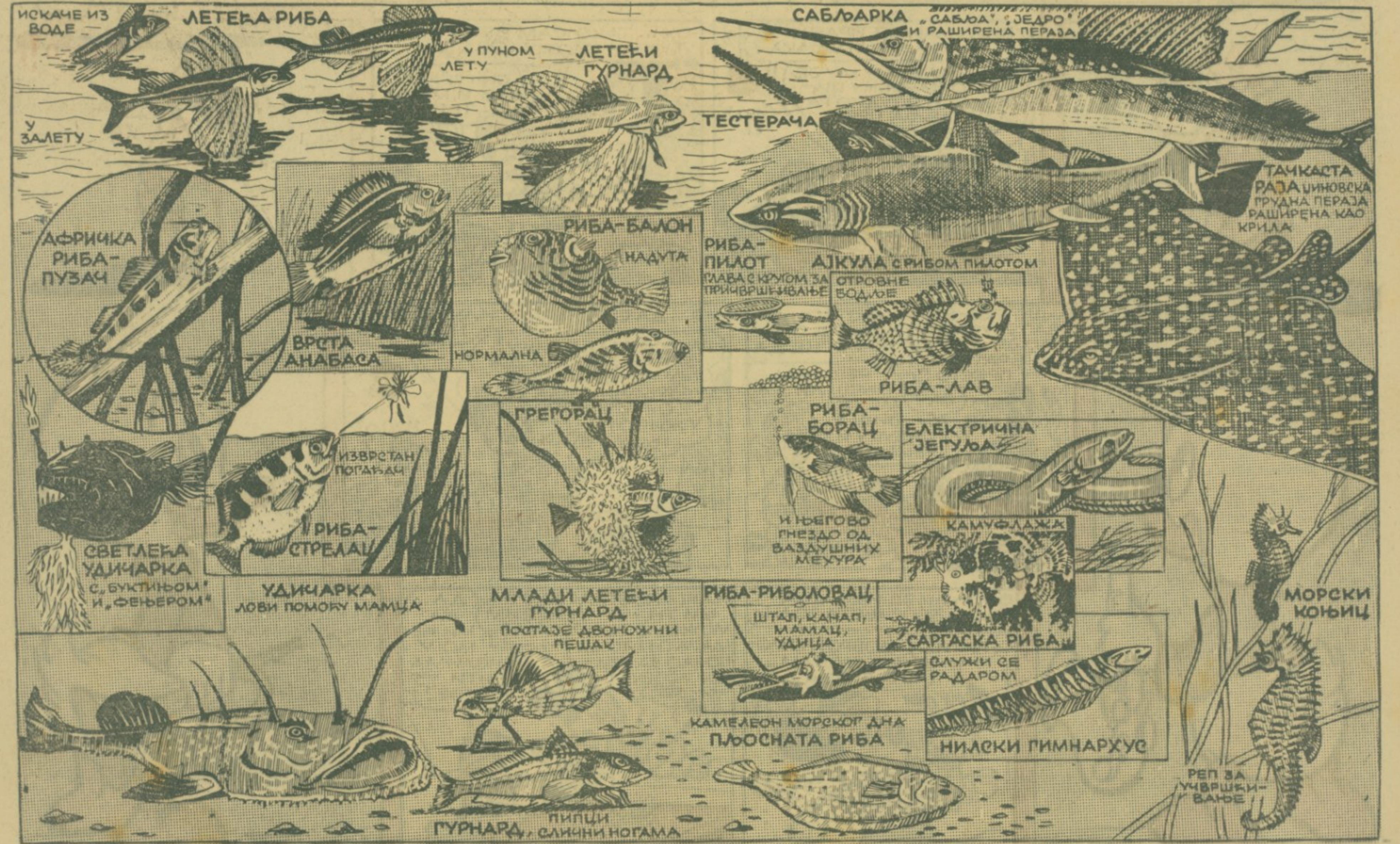
РИБЕ

које мало познајемо

Кад се поведе реч о рибама, ми обично замислимо шарана, сома или какву другу рибу која се појављује на нашем столу. Међутим, те „типичне“ рибе претстављају само један, и то чак не највећи део светске рибне пајете. Јер, у рекама, језерима и морима обитава много хиљада различитих врста с најразличитијим начинима живота. Неке од најчуднијих примерака доносимо на доњем претежу. Тело „типичних“ риба има вretenаст облик и захваљујући томе оне могу веома брзо да се крећу. Највећу брзину — 96 километара на час — достиже риба сабљарка. Рибе чии облик омогућава брзо кретање бране се од непријатеља на разне начине. Тако се, на пример, риба-балон надува, да би својим необичним изгледом уплашила нападача. Притом се на њеној затегнутој кожи истакну мале али оштре бодље. Риба-лав брани се својим отровним бодљама. Рибе које немају ово оруђе труде се да буду што неприметније. Такав је случај с рибом из Саргаског мора и плоснатој рибом, које је тешко препознати од њихове околине. Летеће рибе и летећи гурнарди излећу из воде да би

дошли до хране или да би умукли непријатељу. Пиновска тачкаста риба, чија пераја потсећају на крила модерних авиона, такође спада у „нетипичне“ рибе. Афричка риба-пузач и анабас проведу прилично времена ван воде. Риба-пузач тада дише кроз реп, док анабас на нашој слици носи у својим шкргама довољну залиху воде. Обични гурнарди, додуше, не може да лети, али може помоћу израштаја налик на ноге да кочака по морском дну. Рибе се не разликују само по облику, већ и по начину на који долазе до хране. Дубинска светлећа удичарка маму плен помоћу својих светлећих органа, док риба-риболовац има праву

печатку опрему: штап, канап, удицу, па чак и мамац. Риба-стрелан „обара“ своје жртве капљицом воде коју из уста, као какво таче, избацује на мушице и инсекте. Риба-пилот живи у чудној заједници са ајкулама и задовољава се отпаћима њене хране. Електрична јегуља омамљује и убија своје жртве електрицитетом који се ствара у њеном телу. „Типичне“ рибе, и морске и слатководне, положе икву и обично се више не брину о судбини младих који ће се из ње излећи. Међутим, међу рибама има и добрих родитеља. Такви су, на пример, грегорац и риба-борац, која гради гнездо од ваздушних мехурава. Морски коњиц је нарочито брижан отац. Он има на трбуху кесу у коју женка полаже јаја. Млади, пошто се излегу, остају у очевој кеси све док не постану способни за независан живот. И, на крају, ево још једног занимљивог примерка из светске пајете. То је гимнархус, риба која живи у Нилу и која у репу има „далац“, помоћу кога избегава све препреке кад плива уназад.

ЕЗОП

Тедном лав затече зеца на спавању, па се спреми да га ухвати и поједе. Али, у исти мах он спази јелена који је пролазио у близини. Одмах се окани зеца и стаде да прогони јелена. Пробуђен буком, зец устаде и побеже. Пошто лав није могао да ухвати јелена, премда га је дуго гонио, врати се по зеца. Када је видео да је и зец побегао, рече самом себи: „То сам и заслужио, јер сам тражио веће, а изгубио сам плен који ми је већ био у шапама“.

Неко дете легне код бунара у који је могло лако да падне и да се удави. Наједном се појави срећа у виду жене, пробуди дете и ишпа га. Плачући, дете је упита: „Зашто ме тучеш?“ „Ето, зато те тучем, одговори жена, што спаваш крај бунара у који лако можеш упасти и утопити се. Да се то десило, онда нико не би тебе кривио, него би сви на мене зинули и називали ме несрећом“.

Овакве приче (ове су обе од Езопа), познате под именом басне, људи су вековима причали и слушали једни од других. Тешко да има иједан кутак земље где људи живе а да оне нису познате и да се не причају. Многи писци стекли су бесмртну славу пишући басне, али у целом свету нема чувенијег творца басана од Езопа. Ко је био Езоп и да ли је он постојао, спада више у област предања и нагађања. Доказа нема да је он постојао. Овде ћемо изнети све што се причало и писало о њему и његовим баснама.

Езоп, „најизразитији јунак народног фолклора VI века пре наше ере“, био је и за старе Грке полудегендарна лич-

ност. Али, басне су углавном везане за његово име. Истина, и пре времена у коме је Езоп живео (по казивању, у VI веку пре наше ере) Грци су знали за басне. Њих је писао у стиховима и грчки лирничар Архилох, а поред писаних постојале су и басне које су се причале и усмено шириле.

По предању, Езоп је био роб. Аристофан, познавалац и тумач класичне књижевности, каже да је он рођен у Тракији. По другим писцима, Езоп се родио или у Фригији, или у Сарду, или у Египту. Плутарх пише да је био ружан и муцав, а други додају да је био и грбав. Он је имао тако префињен и виспирен дух да му ништа није могло остати незапажено. Пошто је овај генијални роб променио много господара, најзад је био ослобођен. По неким, његов последњи господар био је филозоф Ксантос, а по другима Јадмо из Самоса. После тога Езоп је кренуо на путовања. Био је у Египту и Вавилону, а обрео се и на двору лидског краља Креза, где се упознао и са чувеним мудрацем Солоном. Алексис, писац-комичар, забележио је и једну сцену између Езопа и Солона. Једног дана Крез га је с даровима послао у Делфско пророчиште да пита свештенике за неки савет. Предање каже да је Езоп био огорчен и љут због похлепности Аполониових свештеника, који нису ништа радили, него су живели од дарова које им је народ доносио, па им је упутио горке и саркастичне речи. Да би му се осветили, свештеници ставе у његов пртљаж златан пехар посвећен богу Аполону и оптуже га да га је он украо и тиме светилиште оскрнавио. Због тога је осуђен и бачен с високе стене Хиампа. Неки писци кажу да се то збило 560 године пре наше ере, па се извело да се он родио око 620 године. Има још прича о Езопу. Тако се говори како он Атињанима прича басну: „Жабе траже краља“, затим да је био код Периандра из Коринта и да је присуствовао састанку седморице мудраца.

Басне су углавном везане за Езопово име. То су мале приче, алгоричног карактера и морала, у којима животиње играју главну улогу. Једна збирка Езопових басана кружила је Атином при крају V века пре наше ере. Прича се да се и Сократ занимао праведни у стиховима неке од ових басана. Деметриос из Фалерона (325 године пре наше ере) објавио је једну потпуну збирку Езопових басана. Доцније су овој збирци додате приче Бабријаса, Федра и других грчких и латинских баснописца. У 14 веку грчки калуђер Планид објавио је збирку Езопових басана. На основу прича о Езопу састављена је и његова „биографија“. Он је у тим причама паметнији од свог господара и мудрији од званичних мудраца. Постоји више верзија тих биографија. Али, основно језгро је Езопова народна биографија из VI века. Многе античке басне (Езопове), као што су: „Вук и јагње“, „Врана и лисица“, „Жабе траже краља“ и друге, ушле су у европску књижевност.

Басне се праве у стиху или у прози. Оне се причају у циљу да се поуче и поправе људи, а догађај се најчешће приказује као да се дешава у животињском царству. Некад су и биљке јунаци у тим баснама. Животиње и биљке говоре и раде према својој природи, али се све подешава да читалац особине тих животиња може наћи и међу људима. Басне су један од најстаријих књижевних облика. Поред Езопа, у Старом веку био је познат писац басана и Римљанин Федро. Од писаца новог века најпознатији баснописци су Немац Лесинг, Французи Лафонтен и Флоријан, Рус Крилов и други. Код нас је нарочито познат зборник басана које је од различитих писаца узео и превео Доситеј Обрадовић. Иначе су биле веома популарне, иако углавном нису биле оригиналне, басне у стиховима које је писао Љубомир П. Ненадовић.

Овде ћемо навести Ненадовићеву басну „Срећа“, која је написана у стиховима.

Свака срећа залуд оном срећу спрема,
Ко у самом себи праве среће нема,
— На златном седлу, на коњу ка' звезди,
Одевен у свилу охол племић језди.
Облачно му лице, стешњене му груди,
Сваки корак њему уздицаје буди.
Сустрете га један сиротан из села,
Веселого лица, безбрижнога чела,
Јаше он магаре, пева на самару...
Срећа се не мери нигда на кантару!

Walt Disney's

ЛЕГЕНДЕ
О
ДЕВИ
КРОКЕТУ

ЗАКЛОЊЕНИ ЧАМЦЕМ, ГРАНИЦАРИ И ТИРЗА ТОД ПРИБЛИЖАВАЛИ СУ СЕ СЛОБодној РЕЦИ, И НЕ СЛУТЕКИ КАКВА ГРОМАДА ЛЕТИ НА ЊИУ

ЦИНОВСКА СТЕНА ПАЛА ЈЕ, ЗАХВАТИВШИ ЗАДЊИ ДЕО ЧАМЦА, СЛАБАШНИ ЧУН, ПО-НЕСЕН УСКОМЕШАНОМ ВОДОМ, БИО ЈЕ ОДБАЧЕН НАПРЕД...

Ш...ШТА ЈЕ... ШТА ЈЕ ОВО?

МА ШТА ДА ЈЕ БИЛО, КЛИСУРА ЈЕ ИЗА НАС... И МИ СМО ВАН ДОМАШАЈА КОМАНЦА!

ДЕВИ... НЕ МОРУ ВИШЕ...

УПРАВЉАЈ НОГАМА, ЦОРЦИ! МОРАМО СЕ ИЗВУКИ ИЗ СТРУЈЕ... И НА ОБАЛУ!...

СУВИШЕ ЈЕ КАСНО, ДЕВИ...

...БРЗАК НАС ЈЕ ВЕК ЗАХВАТИО!

У ИСТОМ ТРЕНУТКУ, БРЗАК ЈЕ ПОНЕО ТРОЈЕ БЕГУНАЦА.

НАСТАВИТЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Терманизми

Тједно од основних правила сваког, па и нашег језика је да се не смеју користити речи које су из других језика, а то значи да не смеју употребљавати варваризме, речи и реченичне конструкције из туђих језика. Разуме се, у овој борби за чистоту језика не сме се претерати, јер има и таквих страних речи које се одавно употребљавају и које су код нас стекле право грађанства, па се без њих не може замислити наш језик. Не смемо заборавити да и језици других народа такође садрже варваризме. Тако немачка реч der Kreuz (крст) води порекло од четвртог падежа латинске речи crux (крст), који гласи sicut, der Platz и der Preis од француских речи: la place и le prix, а немачке речи die Grenze (граница) и die Peitsche (биљ) словенског су порекла; направљене према речима граница и бич.

Ево примера:
 посредан = mittelbar
 непосредан = unmittelbar
 меродаван = massgebend
 великодушан = grossmütig
 веродостојан = glaubwürdig

неопходан = unumgänglich
 претстава = die Vorstellung
 навести = anführen
 увод = die Einleitung
 уводни чланак = der Leitartikel
 целисходан = zweckmässig
 отплата = die Abzahlung
 издатак = die Ausgabe
 улог = die Einlage
 прилог = die Beilage
 суграђанин = der Mitbürger
 рукопис = die Handschrift
 правопис = die Rechtschreibung
 сарадник = der Mitarbeiter
 главобоља = das Kopfweh
 зубобоља = das Zahnweh
 гушобоља = das Halsweh
 умоболан = geisteskrank
 потценити = unterschätzen
 кратковид = kurzsichtig
 разноврстан = verschiedenartig
 стајаћа војска = stehendes Heer
 излет = der Ausflug
 немогућан = unmöglich
 неуморан = unermüdetlich
 неумољив = unerbittlich
 бродолом = der Schiffbruch
 каменолом = der Steinbruch
 пароброд = das Dampfschiff

Јасно је да ове речи можемо употребљавати. Међутим, има речи које могу да се замење, па се треба трудити да то учинимо. Борба против терманизма дошла је до изражаја у нашем језику нарочито у прошлом веку, кад је и Змај испевао своју познату песму под насловом „Билдунг“. Она гласи:

Душанова два потомка
 Деведнаести славе век,
 Седе млади код клавира —
 Она „ноби“ а он „кек“.

„Чум ентцики! ал' још само
 Један валцер, же ву при!“
 О, слушајте како ј' гетлих
 Овај нови потпури!..

Још чум абшид он је један
 Олмаук'о пасторел —
 „Ви сте кинстлер хер фон **!“
 „Љубим руку, мадамзел!“

Смеј'о сам се, да не плачем —
 Гледај'ћи овај јад,
 Гледајући ** сокак,
 Гледајући Нови Сад.

Утицај немачког језика може се наћи и у нашем реду речи, интерпункцији, итд. До њега је дошло не само непосредним додиром, него и преко књижевности.

КИБИТКА

Кибитка је назив за шатор код Киргиза који се прави од пустине. Пустина је материја од влакана животињског порекла (овчија и камиља вуна, аечја длака итд.), која се спајају помоћу сапуна или киселине, или под утицајем минералних материја. Код Руса се кибитком назива једна врста кола и санки.

ХОЛОКСИЛОН

Холоксилон је дрво које је веома често у турским сланим степима. Оно може да нарасне и до шест метара у висину. Становници тога краја називају га саксау.

Борба са ЧАТВЕЊОМ ЗМИТОМ на Свету

Француз Шарл Ит провео је дванаест година на робији у удаљеној јужноамеричкој колонији Гвијани због крађе коју је извршио у младости. Мада робијашу у Гвијани живе под најтежим условима, у тропским шумама пуним звери, змија и отровних инсеката, Шарл Ит је сачувао своје људско достојанство, стрпљиво је радио и бележио је своје утиске и доживљаје, чекајући да му истекне казна. Недавно је пуштен на слободу и његови дневници су објављени у књизи „Међу зверима и ажулама“, која је доживела велик успех код читалаца.

смо смели да носимо). Хитро смо ускочили у чамац и запловили мирном водом. Била је осека и од обале одвајало нас је око осам метара меког и влажног муља. Веслали смо брзо; само бисмо с времена на време измењали покоју реченицу.

Изненада, Хенкел устаде и рече ми узбуђеним гласом, показујући дрхтавом руком нешто на обали:

— Гледај, Шарл!

Споразумели смо се једним погледом и окренули чамац ка обали. А онда смо искочили из њега и, газећи до појаса у муљу, избили на чврсто тле. Били смо удаљени свега пет метара од змије, која нас није примећивала.

— Да је нападнемо? — прошаптао ми је Хенкел.

— Наравно, — одговорио сам. — Њена кожа донеће нам пара за дуван и остало.

Пошто смо пирогу одвезали за једно дрво, пришли смо још ближе змији. Хенкел је у руци држао дрвени нож налик на уроренничке пагаје. Боа се није мичала. Лаш план је био једноставан: с неколико снажних удараца одрубити јој главу, а затим брзо побећи. Добро смо

Свако вече возили смо се широко тропском реком у нашој малој пироги, посматрали смо дивљу, бујну природу и разговарали о далеком завичају, — прича Шарл Ит у својој књизи. — На месту на коме се налазио наш логор река је текла потпуно право читави четири километра. Тај део реке прозвали смо у шали „металните за даме“.

Било је јуљско вече. Пошто је зашло сунце, сели смо да вечерамо. Тежак дан, испуњен напорним радом, био је завршен. Напајали смо поглед лепотом широке реке. Једину одећу на нама представљао је широк платнени чаршав у који смо били умотани. Кад смо појели оскудни обед било је већ осам часова и мој пријатељ Хенкел позвао ме је да направимо уобичајену шетњу по реци. Одмах сам устао и узео своју широку дрвену сабљу која ми је служила за одбрану од звери (гвоздеце предмете ни-

Погледао сам у том правцу и, недалеко од обале, приметно сам у трави огромну змију „боа“, умотану у клупче, како вари свој обед. Отприлике на средини њеног тела видело се огромно задебљање: плен који је пре неколико часова прогутала.

знали да је ова змија, чак и без главе, силовито брани. Својим дугачким репом она описује муњевите кругове око себе и тешко ономе кога њиме ошине или стегне: његово тело је забљено за неколико секунди. Обојица смо били свесни каквој се опасности излажемо, па ипак смо стали прилазити склупчаном чудовишту.

Ја сам задао први ударац, тешкувши из све снаге својом дрвеном сабљом змију по глави. Али, моја сабља се одбила као да сам ударио у гуму. Чим је осетила ударац, боа је почела да се одвија и у једном тренутку лежала је пред нама испружена целом дужином. Хенкел се бацио потрубећи на њу и покушао да је задржи, док сам је ја, као махнит, ударао

Узрок „Наполеонове позе“

Готово на свим сликама Наполеон је представљен у познатој „Наполеоновој пози“: десна рука завучена испод капута и положена на доњи део грудног коша. Наполеон је имао чир у стомаку, тврде чикашки лекари Клифорд Барборк и Клинтон Текстер, и то обољење је узрок класичног става „малог каплара“. Наиме, руком завученом испод капута Наполеон је притискавао желудац и на тај начин, бар донекле, смањивао бол који је чир изазивао.

У Наполеоново време чир у стомаку није био познат као

са сигурношћу може тврдити да је Наполеон боловао од чира. На основу историјских података и записа његовог „тамничара“ на Свету Јелене, утврђено је да је на неколико дана пред смрт Наполеон имао крварење типично за чир. Поред тога, познато је да се он жалео на извесну храну која му је појачавала болове, што је такође знак да је имао чир. Најзад данас је познато да је психичка преенадрженост један од узрока ове болести, а Наполеон је, прво као војсковођа а касније као заточеник, стално живео у психичкој напетости.

Наполеон је на самртничкој постељи захтевао да се изврши преглед његовог леша, јер је био убеђен да умире од исте болести као отац. „Можда ћете тако бити у могућности да поштедите мог сина. Реците му како да се чува од ње и на који се начин може спасти ујакса од кога сам ја толико патио“, — кажу да је рекао лекарима пре но што ће умрети.

Аутопсију су извршили шест енглеских хирурга, који су извадили Наполеонову утробу и предали је Краљевском хируршком колеџу у Енглеској, где се и данас чува.

Недавно је, после више од једног века од Наполеонове смрти, извршен поновни преглед његових унутрашњих органа и том приликом је утврђено да „мали каплар“ није боловао од рака. Тај закључак иде у прилог тврђењу чикашких лекара да је заточеник са Свете Јелене имао чир у стомаку.

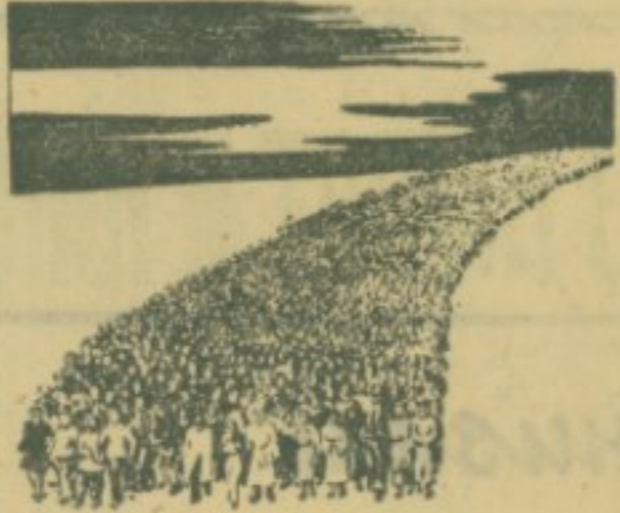

болест и дуго се веровало да је изгнаник са Свете Јелене, као и његов отац, умро од рака. Данас се, међутим, готово

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

СВАКОГ ДАНА — 85.000 НОВИХ СТАНОВНИКА

Човечанство има прираштај од 85.000 душа на дан. Уколико би људски род наставио да се

множи овом брзином, становништво земљине кугле удвостручило би се у року од 57 година.

ГРБ НАЈМЛАЂЕ ДРЖАВЕ НА СВЕТУ

Судан, нова афричка држава, која је недавно прогласила независност, изабрала је пре кратког времена свој грб. На њему је представљен бели носорог с два рога. Занимљиво

је да је дворог бели носорог једна од најређих афричких животиња, која не живи више у дивљини, већ се може наћи само у резерватима под заштитом суданске владе.

МРАВИ ЗАУСТАВИЛИ ВОЗ

Колона мрвава дуга два километра спречила је пролаз воза близу места Алис Спрингс, у Аустралији. Композиција је стајала неколико часова у месту, јер при сваком покушају возовође да крене, токови локомотиве су се клизали о смрвљене инсекте.

НЕШТО МАЛО О ДИСАЊУ

Човек удахне ваздух 16 пута у минути, пас 24 пута, миш 150, а говече свега 10 пута у минути. Оба човечја плућна крила могу да прима 4 до 7 литара ваздуха. Једним нормалним удисајем продре у плућа пола литра ваздуха. За 24 часа човек начини 20.000 удисаја и унесе у себе 10.000 литара ваздуха.

ПОИНСЕТИЈА — ЦВЕТ НОВОГ СВЕТА

Поинсетија, цвет који зими краси излоге цвећарских радњи, и станова, није плод скорашњих укрштања. Напротив, то је цвет који је у свом данашњем облику видео успон и пропаст многих цивилизација на америчком континенту. Још старе индијанске цивилизације на полуострву Јукатану оставиле су у камену успомену на овај цвет. Вековима касније, кад је шпански конквистадор Кортес продирао у Мексико, наглазио је свуда на лепо обојене цветове поинсетије, како каже један његов хроничар, У САД овај цвет није био познат све док га тамо није пренео Џозел Поинсет, амерички посланик у Мексику почетком прошлог века. По њему је поинсетија и добила име. Касније је ова биљка класификована и стављена у породицу суфорбицеа, добивши латински назив еуфорбија пулхерима — најлепша еуфорбија. Иначе, у разним земљама има различита имена. У Мексику је називају божињи цвет и пламени лист, у Никарагви је зову пастирица, а у Аргентини — федерална звезда. Остали називи су: укршњи цвет, јастогов цвет и обојени лист.

падљиве цветове уоквирују обојеним лишћем.

Зима је критично време за поинсетију. Да ли ће она у Новој години дати лишће сјајне црвене боје зависи од тога да ли ће преживети све оне опасности којима је изложена у претходним месецима. За њу је нарочито важна равнотежа између светлости и мрака, која постоји у њеној тропској постојбини. У кућама и станима, где сија електрична светлост, те равнотеже нема. По правилу, што више времена проведе у мраку, поинсетија ће раније процветати. Обрнуто: ако се ноћу у соби где се налази саксија често пали осветљење, закасниће са цветањем или чак уопште неће цветати. На овај начин могућно је подешавати време цветања. Најбоље је кад се саксија држи поред прозора, да би добијала што више дневне светлости, а ноћу да се покрива, да би биљка била у мраку.

Кад расте под ведрим небом, поинсетија достиже висину од пет и више метара.

Нема биљке с толико необичних особина као што је поинсетија. Она је осетљива на сваки потрес, као и на хладноћу, чак и на ону која до њене саксије допире из бетонског пода. Озебла биљка може се повратити стављањем саксије у топлу воду. Кад се цвет поинсетије боље загледа, види се да је то уствари лишће, које се само по боји разликује од осталог, зеленог лишћа. Прави цветови су мали и жути, тако да их човек и не запази у први мах. Ово није случај само код поинсетије, већ и код свих биљака из њене породице, које своје неу-

У Средњој Америци успева једна потпуно дивља врста која цвета од октобра до јануара. У Калифорнији је поинсетијом засађено око 400 јутара земље. Ова плантажа даје две „жетве“ годишње: упросто, кад се разасиљу саксије у разне крајеве САД, и у децембру, кад се секу стабљике са цвећем и шаљу цвећарима. Отсечене стабљике потапају се у кључалу воду, да би се млечни сок у њима згуснуо и тако запечатно пресеком, а онда се стављају у сув лед и отпремају. Кад их примим, цвећар замаче стабљике с цвећем у неку киселину, а затим у хладну воду. После овога изгледају као свеже узабране. Свака два-три дана треба дршку мало скратити и пресеку принети запаљену шибицу, да би га млечни сок запечатно. Тако поинсетија може да остане дуго свежа у вазу.

Од времена кад је Поинсет пренео прве примерке поинсетије у САД, добијено је „лишће“ и других боја, а не само црвене. Тако сада има поинсетија с белом, ружичастом, а у новије време и с лишћем боје корала.

КАД ПОЛЕТИ ВЕШТАЧКИ САТЛИТ...

Први Земљин вештачки сателит, који ће САД избацити у васиону за време Међународне геофизичке године (1957—58), биће крпат најразличитијим инструментима и уређајима за одашиљање сигнала. Ове сиг-

нале хватаће контролне станице у четрдесет разних земаља света.

Лорна

Успут је Џон размисљао о недељима Дунза, која су у последње време знатно учестала. Прерано водопада Багвортс прешао је без по муке, јер је сад био одрастао.

Најзад је дошао до места на коме је пре седм година срео Лорну Дун. Неко је певао, Џону се учинило да је некада слушао речи те дивне песме.

Из шуме се појавила Лорна Дун, сада већ одрасла и дивна девојка. Џон се одмах присетио да је то она девојчица коју је хтео да спасе од опасних Дунза.

Није се преварио, јер га је лепа девојка ослободила: „Џоне, зар си заборавио на опасности овог места?“ Док је то говорила, глас јој је дрхтао.

Абрашевић

Коста Абрашевић, наш први и даровити пролетерски песник, родио се у Охрид у 29 маја 1879, у једној од оронулих кућица поред самог језера. Његов отац Наум Христић, мали трговчић, бакалин, често је путовао у Елбасан, где је набављао зејтин и другу робу, коју је у Охрид, уз незнатну зараду, препродавао. Мајка Костина, Сотира, пореклом из грчке породице, имала је неколико разреда грчке школе, а и по природи је била врло умна, разборита и енергична жена. Од своје четворо деце највећу пажњу поклањала је Кости, у коме су највише биле усађене њене лепе особине.

Коста је имао мекану плаву косу, а очи плаве боје, која се преливала у сиву, сијале су дубоко испод насвођених већа — баш као у његове мајке. Озбиљан, стиснутих танких усана, као да је њима задржавао своју буност, да не пласне. Чело високо, слепоочнице испупчене, што је одавало јаку мисаоност. Али је као дете био мали, неразвијен. Но, оно што је још тада код њега падало у очи била је његова осећајност, која је често прелазила у дубоку и дирљиву узбудљивост, а затим способност да се савладају и размишља. Био је живахан, али та живахност није долазила од дејег несташука, већ од темперамента који је као пламен буктао у њему...

Под све већим економским притиском и терором Турака, који су за себе били монополисали све важније изворе при вређивања и живота, многи људи из Македоније одлазили су у то време у Србију — у печалбу. Тако су и два Наумова сестрића кренула једног дана тамо и дошли у Шабац, где су отворили кафилицу на периферији. За њима је нешто доцније дошао и Костин отац, па је ускоро затим, у лето 1883, превео у Шабац и целу породицу.

Морали су сви да раде да би имали од чега живети. Само су Косту одлучили да шкољују, иако под врло тешким околностима. Он је још у Охрид свршио три разреда грчке основне школе, али му то, кад се пријавио за упис и продужење основне школе у Шапцу, нису хтели признати.

Било је то једног јесењег дана, кад су се баћи, после летњег одмора, поново окупили у школи и кад је један плавокош дечак, у старом и окрпљеном, али чистом оделу, закуцао на врата учioniце. У руци је гужвао кап, а мекана коса падала му је по челу. Час је био почео; баћи су седели у клупама. Дечак је полако отворио врата, пажљиво их затворио, а затим пошао ка катедри, слободним кораком и озбиљан. Баћи су га радознало посма-

трали док је прилазио учитељици.

— Шта ћеш ти, мали, овде? — упитала га је учитељица.

— Дошао сам да се упишем.

Учитељица је била изненађена. Није могла одмах да схвати шта хоће овај већ одрасли дечак који овако сам долази.

— Колико имаш година? — питала га је даље.

— Девет.

— Одакле си?

— Из Охрида.

— Како се зовеш?

— Коста.

— А презиме?

— !?

— Име ти је Коста, а како ти је презиме? — поново га упита учитељица и помилова га по коси, да би га ослободила.

И овог пута питање остаде без одговора.

— Како се зове твој отац?

— Наум.

— А како га још зову?

— Наум Абраш.¹⁾

— Абраш?

— Јесте, Абраш. Ја сам од Абрашевића!

— Значи, — рече као, за себе учитељица — Коста Абрашевић.

¹⁾ на грчком „пегав“, по коме су надимку у фамилији били више познати него по свом правом породичном имену — Христић.

Тако га и уписа у списак ђака првог разреда основне школе и то је презиме Кости и остало.

Основну школу завршио је 1892 и уписао се у гимназију. Тада је имао тринаест година, али је већ показивао велику озбиљност и зрелост. Читао је много, а највише социјалистичку литературу и немачке социјалистичке листове, из којих ће доцније преводити неке тадање познатије соци-

јалистичке песнике. У првом разреду гимназије написао је и прву своју песму, „Пут у завичај“, која је доцније уврштена у збирку његових песама. Почео је да пише још раније, док је био у основној школи, али су те песме биле или приче његове мајке сложене у стихове, или врло наивне, дечије жеље. Те песме је сам уништио, као што ће доцније уништити и неке своје врло нежне и топле љубавне песме.

Иако слабог здравља, он у току последњих неколико го-

да. Кад их снесе, премаже их желатинском служи и више се не брине о њима. Највећи део пропадне; врло често и сва. Да није тога, свет би одавно био прекривен тетисима. Таман их највише морске звезде. Па кад се из понеког јајета и излеже дарва, опасност још није прошла. За њен опстанак неопходно је да достигне бар три милиметра у дужину, јер тада њено месо добија горак укус, тако да ниједна риба или мекушац неће ни покушати да је поједе. Међутим, пре тога ларве тетиса претстављају омиљену храну за морске анемоне, шкољке, ракове и рибе. Да би достигле спасоносну величину, неопходно је да у близини има довољно морске траве, а то није увек случај.

Ипак, морски зец има једно велико преимућство над осталим живим бићима: човек му још није нашао корисну примену. Зато овај мекушац може и даље мирно да живи у плићацима топлих мора.

ТЕТИС-МОРСКИ ЗЕЦ

Замислите пужа који личи на зеца и који „лети“ кроз воду као птица — ето, то је тетис! На зеца потсећа због рогова који личе на зечје уши. Од морских становника једино манте и раје пливају слично тетису, али то су рибе, док је тетис мекушац. То је, уствари, пуж-голаћ код кога су, за разлику од сувоземних пужева-голаћа, још сачувани трагови љуштуре. Љуштура му иначе није потребна, јер му је његово неукусно месо, које неће да једе ниједан морски становник, најбоља заштита од непријатеља.

Морска трава је искључива тетисова храна. Као што је крвава класична сувоземна животиња која пасе, тако би се за тетиса могло рећи да је у том погледу класичан међу морским становницима. За време паше он се не обазире ни на кога, већ непрекидно једе. Ако га ипак неко узнемири, избаћиће из својих жлезда пурпурну боју и под заштитом ове „димне завесе“ повући ће се и потражити какво мирније место. Пурпурна боја коју из бацује морски зец није отровна и може да обоји сваку тканину, али је вода спира.

Тетис није нимало привлачна животиња. Неупадљиве је, мрке боје и кад не плива и не маше крилима претвара се у безобличну масу. За пужеве достиже велику тежину: у току прве године живота 3—4, а у другој години осам килограма и дужину од 30 сантиметара. Оволику тежину достиже захваљујући свом незаситом апетиту. Морску траву

раскида помоћу мишићавих усана, а затим је меље између рожнатих плоча, да би је тек после тога варио.

У погледу пошења јаја тетис је прави рекордер. Маса јаја коју он наједном снесе већа је од две људске песнице и броји око 86 милиона кома-

ДРВЕНИ РАТНИ БРОДОВИ ОПЕТ У МОДИ

Последњи дрвени бродови нестали су из британске ратне морнарице пре равно 75 година и отада се граде само снажни, оклопљени гвоздени бродови. Стога није било мало чуђење британске јавности кад је Министарство ратне морнарице недавно саопштило да је пуштен у море нови чистач мина чији је труп обложен

слојем дрвета акације. Уствари, дрветом је покривена алуминијумска основа трупа. Овај дрвени чистач мина конструисан је зато што се акацијено дрво показало као необично чврста одбојна материја против магнетских мина. Британска морнарица ће наставити да израђује овакве дрвене бродове.

длина свог живота — до петог разреда гимназије — неуморно ради, као да предосећа да му није преостало још много од тог његовог мучног живота и несвеселости младости. Узима социјалистичке књиге и листове из шабачке „Радничке касине“, окупља у својој тескобној сиротињској собици своје интелегентније школске другове и расправља с њима о стварима које ће убрзо при вући пажњу и извесног броја млађих радника и занатлија. Из тога се стварају кружоци, клубови, од којих књижевни клуб почиње издати чак и два листића, руком писана — „Омниров венац“ и „Грбону“ који су растурали у школи и међу радницима и радо читани.

Напореда с тим, Коста пише песме, духовите афоризме и кратке приповетке кад год за то добије времена, најчешће ноћу, кад остане сам са својим мислима. Међу овим песмама, од којих су неке штампане још за његова живота, па се и данас с ретким задовољством читају, има и таквих које су прожете извесним песимизмом: уздасима, очајањем патника итд. Но, чак и такве песме увек се

завршавају громким покли-чем, као што је овај: Патниче, раскини оков што те стезе, и од њега сакуј осветнички мац — Па са онима што слободи теже, Растерај из земље невољу и плач!

За ми сте знали И ОВО О МЛЕКУ

○ Сваки пети човек тешко подноси млеко, тачније речено његов желудац није у стању да га свари, а за сваког петнаестог млеко претставља прави отров.

○ По мишљењу стручњака, много је боље брзо испити млеко него га полако пијучкати. У првом случају оно се брзо вари, док се при лаганом испијању претвара у велику усирену лопту, с којом желудац мора много дужи да се бори. Да би се сварила чаша млека, потребан је један час. Хлеб се вари два и по, а свињско печење пуна три и по часа. Од свих масти које уносимо у организам, маст у млеку је најлакша и најсварљивија.

○ Које млеко садржи један и по пут више масноће од крављег. Најмасније млеко, међутим, има женка кита. Оно је пет пута масније од крављег и, слично ују, не може се мешати с водом. У топлим и сувим пределима проценат масноће у млеку много је виши но у хладним и влажним.

○ Жућкаста боја млека и масла које се од њега справља не зависи од врсте траве којом се крвава или коза храни, већ од количине сунчеве светлости на ливадама. Због тога је млеко најжуће почетком и средином лета.

○ „Летње“ млеко садржи четири пута више витамина Д од млека које краве дају зими. Али, ако бошу с млеком оставимо отворену свега пола часа, оно ће изгубити готово сав витамин Д.

○ Четири и по литра млека просечног квалитета садрже 4,08 килограма воде, 170 грама протеина, 220 грама шећера и 50 грама минералних соли. Поједине куглице млечне масноће имају пречник од 0,0002 милиметра. Те сићушне честице масти дају млеку његову белу боју.

○ Мада је хемиски састав млека познат, сви досадашњи покушаји да се у лабораторијама добије млеко на вештачки начин остали су без успеха.

○ Ако можемо веровати причама Марка Пола, великог путника из тринаестог века, онда су Монголи још у то време носили на својим походима млеко у чврстом стању. Свако јутро они би откинули комад тог осушеног млека, ставили га у мешину с водом и ту мешину закачили за седло. После неколико километара галопирања, чврсто млеко потпуно би се растворило у води. Нажалост, Марко Поло није забележио на који су начин Монголи сушили млеко.

○ Године 1907 једна велика лондонска млекарка патентирала је аутомат за продају млека. У тај аутомат могло је да стане 25 литара млека. Кад би се у аутомат убацио одређен метални новац, из њега би истекао литар млека. Да се млеко не би покварило, аутомату је био додат нарочити уређај за хлађење.

○ Сваке године пропадне више милиона литара млека због нервозе крвава. Довољно је да се крвава уплаши или да се нађе у непознатој средини па да за неколико дана престане да даје млеко, или да га даје у много мањој количини. Сточари добро знају да хигијенски услови и спокојство имају исто толико утицаја на млечност краве колико храна и вода.

○ Стари Јевреји пили су млеко као вино, а грчки атлети сматрали су га извором своје снаге и издржљивости.

○ Познато је да су се у Старом веку имућне жене купале у млеку. Али, свакако нисте чули да је некема пало на ум да базен за пливање напуни млеком. Пре неколико година, у Америци је једна пливачка утакмица одржана у базену с млеком. Циљ утакмице је био да пливачи, наравно уз добру награду, пливају све док се млеко у базену не претвори у масло.

Дун

Сломљена срца, Дун је напуштао разбојничко склониште. Мучила га је судбина лепе заробљенице, па је решио да се обрати за савет једној старој жени.

Старица је саслушала Цона и саветовала га: „Ако ти је мио живот, не иди више горе. Сети се погибије свога оца, па ћеш лакше заборавити Лорну Дун.“

Цон је дуго мислио о старичиној опомени. Ипак је једног дана опет пошао у разбојничко гнездо. Уморан од пута, заспао је у трави на огранку густе шуме.

Пробудио га је Лорнин глас: „Цоне, ти си опет необазлив. Брзо се сакриј, јер могу наћи Дун-ца!“ Ускоро су обоје били на скривитом месту. (Наставиће се)

БИЛЈКЕ РАТНИЦИ

Када би ружа, краљица цвећа, имала разум и могла да говори, она би често понављала својим одгајивачима: "Пустите да свуда око мене расте густо посађен црни

"напила" воде помешане с ре-зедним отровним соком. Крин, симбол чистоте и невиности, такође спада у "трочаче". Тешко оној булци која се нађе с њим у истој вази! Па и бели нарцис налази се на листи биљака-травачица.

љем и сољу. Он то не чини из ексцентричности, већ због тога што је утврдио да драгољуб заједно с мирисом испушта и пару која се по свом дејству може мерити са антибиотикима. То је, уствари, извесна гасовита супстанца која уништава многе бактерије и коју је професор Винтер назвао „гасовити антибиотик“.

У нашем народу често се може чути да су црни и бели лук „здрави“ и да се помоћу њих човек може сачувати од многих болести. Недавно испитивања неких руских научника поткрепљују ово тврђење до кога је народ дошао искуством. Резултати њихових опита показали су да бактерије које изазивају тифус и колеру утину ако се принесу посуду у којој се налази сигно исцекан бели лук. Није потребно, чак, да бактерије дођу у непосредан додир с луком, већ само с паром коју он испушта. То уништавајуће дејство исцекан бели лук задржава читавих осам дана, док је пара црног лука убитачна за бактерије свега пола часа.

Познато је да је шумски ваздух, нарочито у четинарским шумама, најздравији и да садржи најмање бактерија. Дуго се веровало да је узрок томе већи процент озона у том ваздуху. Међутим, последња испитивања показала су да у шумском ваздуху има мање бактерија због тога што њих уништавају нарочито гасовити састојци — руски научници су их назвали фитонцидима — које дрвеће испушта заједно с мирисом.

Свака биљка уствари је фабрика јачег или слабијег отрова. Један део тог отрова она излучује у облику течности у земљу на којој расте, а други у облику паре у ваздух. Тај отров јој служи у борби против других биљака које угрожавају њен „животни простор“, бактерија и биљних ште-точина.

Мада све биљке не испуштају пару која може да опије човека, као што је то случај с познатим јужноамеричким дрветом сумах, мирис многих од њих тешко је поднети у затвореном простору и стара народна веровања да ђурџевак и крин не треба држати у соби за спавање има своје дубоко оправдање. Сем главобоље, отровна испарења неких биљака неће много нашкодити човеку. Али, затворите муву или каквог другог мањег инсекта у посуду у којој се налази исцекано лишће еукалиптуса или оскоруше и више је него сигурно да ће утинути. Лисне ваши беже од драгољуба, келедробе и ротквице, јер су њихова испарења за ове мале инсекте прави бојни отрови.

Отровна течност која се добија из пасје леске толико је јака да може да усмрти чак и пацове. Па ипак, на стаблу овог дрвета живи преко 60 различитих паразита, којима његов отров ништа не смета. По мишљењу научника, ови паразити су током генерација постали имуни према „отровном гасу“ пасје леске.

Сазнање да биљке могу бити једна другој пријатељи или непријатељи, да њихови „гасовити антибиотици“ уништавају поједине бактерије и инсекте, наћи ће ускоро велику примену у пољопривреди, земљорадњи, па чак и у медицини.

лук". Јер — ово ће вам можда изгледати чудно — чим око бокора руже исклија лук, краљица цвећа расцвета се у свој својој лепоти, ширећи око себе свој најлепши мирис. Близина лука прија ружама и њихови цветови су много лепши и мириснији кад крај њих расте ова биљка која се баш не би могла похвалити својим изгледом, а још мање мирисом.

Ружа и лук су „пријатељи“, мада од тог пријатељства само она има користи. Међутим, љупка „краљица цвећа“ не живи у пријатељству са свим својим поданицима и поданицама. Тако, например, ако у вазу с ружама ставимо струк резеде, овај цвет ће већ после пола часа савити своју нежну главу. Али, неће проћи много времена па ће и ружини крупнични листићи почети да опадају: ружа и резеда су се међусобно отровале. Наиме, оба цвета су кроз „ране“ на петелици излучила своје отрове у вазу. Резеда је, заједно с водом, упила и ружин сок и отровала се. Ништа боље није прошла ни ружа, која се

Ставите га у исти суд с пла-вим споменком па ћете се у то сами уверити. Споменак ће убрзо увенути, много брже но да се сам налази у вази. Свака ваза у којој се налази крин различитог цвећа потсећа на право бојиште, јер се у њој води беспоштедни хеми-ски рат.

Но, „трочачке способности“ биљака не служе само за међусобно уништавање, него су често од користи људима. Јер, ваза није њихово једино бојно поље. Оне своје „бојне отрове“ испуштају у ваздух заједно с мирисом, да би се одбраниле од различитих мањих и већих инсеката, микроба и различитих биљних штеточина. За муве, црве и комарце поједине врсте биљака представљају права страшила од којих беже, јер би их иначе њихов мирис отровао.

Да ли сте икад чули за „про-лећни доручак“ Аријена Герхарда Винтера, професора уни-верзитета у Бонуу? Већ трећу годину професор Винтер доруч-кује читавог пролећа и добар део лета салату од баштенског цвећа драгољуба зачињену у-

ВЕРОВАТИ

ДОК СЕ ОДЕЛО НЕ РАСПАДНЕ

Удовине у племену Мала-ји, које живи у Конгу, на в.а.че на лутку од крпа испуњену сламом одело свог преминулог супруга. Њима је забрањено да се поново удају све док се лутка и одело на њој потпу-но не распадне.

потписао документ не про-читавши га и Бухенен је преузео власт и 14 дана у-прављао Шкотском. Џемс VI никад није заборавио ову лекцију.

ПОСЛЕ ЧЕТРЕДЕСЕТ СЕДАМ ГОДИНА

Улна Бритејн из Квитме-на, у Тексасу, изгубила је 1907 године на једном изле-ту свој венчани прстен. Че-трдесет и седам година ка-сније, опет на једном изле-ту, Улна Бритејн је нашла испод једног старог храста свој изгубљени прстен.

РАЗЈАРЕНИ СЛОН ОД КАМЕНА

У близини италијанског града Галуре налази се јед-на камена громада која има

изглед диновског слона који је у својој разјарености пре-тећи подигао главу.

ДОБРА ЛЕКЦИЈА

Кад је Џемс VI (1566—1625), владар Шкотске, имао четири године добио је за татора и учитеља Џорџа Бухенена. Да би свог ученика, који је дошао на престо са свега годину дана, научно да не потписује државна акта пре но што их прочита, Бухенен му је једном под-нео на потпис један доку-мент којим се шкотска кру-на преноси за 14 дана на краљевог учитеља. Џемс је

ЧУДЕСНЕ ОСОБИНЕ ПОЗНАТИХ ЖИВОТИЊА

Чувени амерички при-родњак Френк Лејн сматра се за једног од најбољих познавала-ца животиња. У нај-новијем издању свог познатог дела „Раскошна претстава у природи“, Лејн говори о чуд-ним и непознатим својствима свима познатих животиња. Значајан део својих проуча-вања посветио је Лејн спава-њу животиња. Орангутан спа-ва високо у дрвећу, са испру-женим ногама, док се рукама држи за гране изнад главе. За разлику од орангутана, горила спреми своју постељу у под-ножју дрвета. Он прво поста-ви крупне гране, затим на њих поређа ситне, а преко свега на-баца меко лишће. Горила се извали на леђа, као човек, а руке скрсти испод главе. Док он спава, све његове женке се поређају на дрвету, тако да он може да их види. Горила има лак сан и увек спава само „на једно око“.

Снага гориле је, по Лејно-вом мишљењу, много већа не-го што се обично мисли. Он је у стању да једним ударцем песнице размрска лобању од-раслог човека. У циркусу „Рин-линг“ један горила држао је у шапи уже које су петнаест нај-јачих људи с друге стране у-задуд покушавали да му отр-гну. Слоњ је помоћу своје сурле, која је састављена од 40.000

мишића, у стању да подигне 1.000 килограма терета и, кад је разјарен, да их баца на уда-љеност од 25—30 метара. Нил-ски коњ има исто тако у себи оријашку снагу. Помоћу својих шпљнатих очијака, великих као рука у детета, и оштрих секу-тића, он је у стању једним за-махом да преполови човека. Међутим, постоји заблуда о снази појединих животиња. О-рао, који никад нема већу те-жину од седам до осам кило-грама, није у стању да понесе у својим канцама дете од две године, нити младо јагње.

Врло су занимљиви досад непознати начини лечења по-јединих животиња. Пре но што падне у зимски сан, змијски цар боа прогута већи камен или обло парче дрвета. Они треба да надражују стамачне жлезде за време док његов же-лудац буде празан. У време кад им се обнављају рогови, јелени траже кречну воду, а готово сви сисари и птице ку-пају се кад желе да се осло-боду паразита. Највеће Лејно-во чуђење проузроковао је је-дан гибон, на чијој је руци при-метно скоро зараслу рану. По-што му је обрљао руку, он је у рани нашао куглицу од сажва-каног лишћа. Кад је испитао састојке куглице, утврдио је да је састављена од истог лишћа од кога Индијанци праве обло-ге за превржање рана.

Copyright 1954, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

Савесних Стрела

ДОГЛЕДИ С РАДАРМ

Пронађени су догледи који омогућавају гледање по дану, по ноћи и кроз густу маглу. Истина, ноћу се кроз њих не могу баш јасно видети поједини предмети, али се може установити да постоје, што је за војску такође од великог значаја. На једном таквом догледу налази се мали рам који приликом таласа радара чим се они одбију од каквог предмета у покрету. Ови та-

ласи полазе од војне отпремне станице и упућују се у правце одакле се очекује наилазак непријатеља. Чим авион или брод уђе у круг посматрања, војник који држи доглед зачује тих звучни сигнал с малог уређаја смештеног на његовом шлему. Користећи се елементима за одређивање положаја непријатељског објекта, војник може да пуца без обзира на то што му доглед није на видљив начин показао место на коме се непријатељ налази.

ОПЕРАЦИЈА МОЗГА ПОМОЋУ УЛТРАЗВУКА

Захваљујући напретку физике, недавно је постигнут још један успех у савременој хирургији. Лоботомија, нарочита операција мозга, од недавно се врши на сасвим други начин, помоћу ултразвука, тако га је излив крви, до кога је раније долазило, постао немогућ. Пошто се лобања отвора, ултразвучни се, помоћу нарочите антисептичне течности познате под именом Ринзеров раствор, преносе на оболели део мозга који треба да се отстрани. Ултразвучни вибрирају брзином од милион удараца и секунди и са изванредном прецизношћу обављају рад за који је раније употребљаван хируршки нож. Оваква операција траје од пет до највише петнаест минута.

ИНСЕКТИМА ЈЕ ОБЈАВЉЕН РАТ ДО ИСТРЕБЉЕЊА

Чим се установило да инсекти одолевају прашку ДДТ, научници су почели на њих нов напад са више страна. До прошле године пронађено је око 250 нових средстава за уништавање ин-

секата. Један од њих, чија је ознака „ДДВП“, 2500 пута је отровнији од ДДТ-а, док за човека није нимало штетан. Његов једини недостатак је у томе што брзо ветри. Једно друго отровно средство, „Тимет“, начињено је тако да га биљка усисава кроз корен. У току седам наредних недеља, сваки инсект који се спусти на ову биљку мора да умре, а из јаја која су на њој снесена неће се излети нови инсекти.

ЈЕДИЊЕЊЕ ЧЕЛИКА И ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ

Један хемичар начинио је катализатор који служи за мешање челичног праха с једном новом врстом пластичне масе. У катализатору се ове две материје тако сједине да прво добију одлике истопљеног воска и могу се лако месити, а после два часа маса се стврдне и постане чврста готово као и сам челик. Нови производ, који је добио име „девкон“, од велике је користи. Ако се пукотина каквог напрелог предмета од порцелана или од лаког метала обложи „девконом“, он тако прионе уз зидове да се, пошто се стврдне, оштећени предмет може и даље употребљавати.

ВЕЛИКА ПОТРАЖЊА ЗА ДУВАНКЕСАМА У САД

У току последњих месеци толико се писало и говорило у целом свету, а нарочито у Америци, да пушачи цигарета чешиће оболевају од рака но други људи, да је међу америчким пушачима за- владала скоро права паника. Мнози су напустили пушење цигарета и потрошња дувана за дулу повећана је до размере коју нико није могао да предвиди. И док се фабрикантима ци-

гарета „смирло“, довитљивим пословним људима је „свануло“. Један од њих освојио је америчке пијаци патентираним дуванкесам од полиетиленског папира. Њихово преимућство састоји се у томе што добро чувају влагу дувана, без обзира на то колико он стоји у кеси. Међутим, корист не излаче само фабриканти дувана за дулу и произвођачи дуванкеса, већ и државна влада, која на дуванкесе наплаћује специјалан порез. Машина-робот која их производи аутоматски ставља жиг америчке финансијске контроле, тако да је свака шпекулација с кесам без жига онемогућена. Ова врста дуванкеса продаје се заједно с дуваном.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

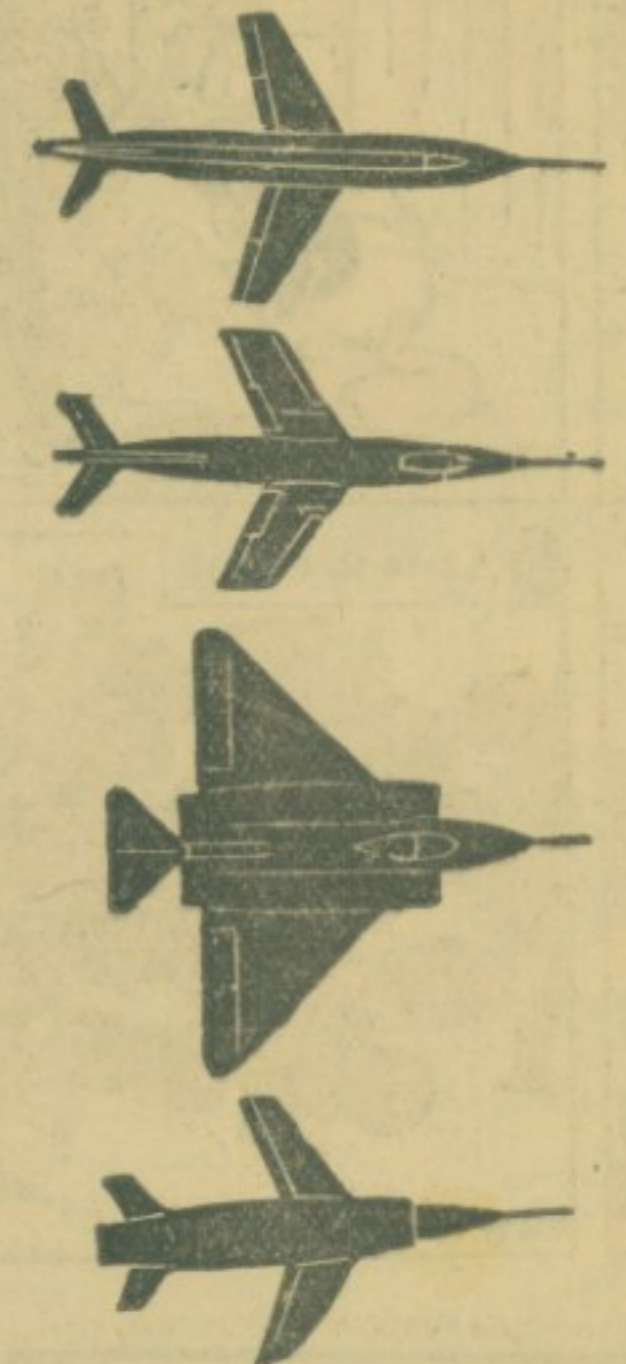
Најбржи авиони на свету

Када је 1947 године амерички авион Бел-1 први пут пробио „звучни зид“ и постигао за оно време невероватну брзину од 1.536 километара на час, нико није ни сањао да ће се после свега осам година брзина авиона кретати око 3.000 километара и да „звучни зид“ неће више

Рачуна се да ће нови авион ускоро летети на висини од 30.000 метара брзином од 3.218 километара на час.

Најбржи данашњи авиони имају без изузетка млазне и ракетне motore. Амерички Даглас Д-558 постигао је на висини од 25 километара брзину од 2.195 километара, а Бел-Х-4, са чувеним пилотом мајором Јегером, летео је на висини од 27.500 метара брзином од 2.655 километара на час. Најбржи британски авион је „Њевелин“, чија се брзина држи у тајности, а Французи су недавно завршили свој први ракетни авион „Ледик“, који је у стању да у хоризонталном лету постигне брзину од 2.500 километара на час.

На слици, одозго надоле: Бел = 2, Даглас Д = 558, „Њевелин“ и „Ледик“.

НОВЕ СИЈАЛИЦЕ

Нове сијалице које се производе у Америци дају од 6 до 15 процената бољу светлост од ранијих, док је потрошња струје остала иста. То је постигнуто на тај начин што је усавршено тунгстеново влакно и што је стављено у другачији положај у самој сијалици.

ЗА ЧИТАЧЕ СА СЛАБИМ ОЧИМА

Лабораторије Франклиновог института начиниле су један уређај за оне који имају слаб вид, те не могу ни с вичарима да читају. То је један оптички инструмент који пројектује на осветљено млеко стакло слова и бројеве 3 до 5 пута веће, тако да се без замора може читати и више часова.

ПРОИЗВЕДЕН ЈЕ НАЈЧИСТИЈИ ЧЕЛИК

Ниједан метал још није добијен у потпуно чистом стању, већ увек помешан с мањим или већим процентом других материја. Међутим, недавно је

саопштено да су хемичари америчке лабораторије „Грахам Бел“ произвели челик у коме има свега један стотимилјардити део стране примесе. Делић нечистоће који је остао у овом досад најчистијем челику на свету одговара зрнци соли које би било бачено у 10.000 тона шећера.

НАЈВЕЋИ ХЕЛИКОПТЕР

Највећи хеликоптер на свету израђен је у Америци. Он може да прими 40 путника, лети брзином од преко 200 километара на час и има две гасне турбине за погон. Његова два пропелера имају у пречнику око 25 метара. Уместо путника он може да понесе три дина. На пробама се показало да хеликоптер може да лети сигурно чак и ако један од мотора престане да ради.

ЧЕЛИЧНИ ТОПЛОМЕР ЗА БРЗО МЕРЕЊЕ TEMПЕРАТУРЕ

У америчким клиникама почела је употреба нових топломера којима је довољно неколико секунди за мерење температуре. То је штапић од челика који не рђа и у коме се налази једно мерило. То се мерило налази у кутији од бакелита и садржи мало живе. Довољно је да пацијент држи у устима челични штапић неколико секунди, па да се добије његова телесна температура.

ШТА ЈЕ НАФТАЛИН?

Нафталин је ароматични угљоводоник, чија је формула $C_{10}H_8$. Он се добија кристализацијом из друге и треће фракције дестилације катрана од каменог угља. Сирови нафталин се мешањем и хемиски чисти, па се добија чист, бео и кристалан нафталин. Он служи као сировина за израду органских боја и лекова, а служи и као средство против мољаца када се помеша с камфором.

... данашњи Нови Сад, који је у почетку називан Петровградским Шанцем, добио је 1 фебруара 1748 године диплому слободног краљевског града и ново латинско име: Неопланта. Срби су тај назив превели са Нови Сад, Немци као Назац, Мађари Увидек, а грчки досељеници, којих је такође било у знатном броју, као Неофите.

...у Индији расте једно дрво — латинско му је име „морин-

...на Маунт Ивенсу, у Колораду, налази се међуниверзитетска лабораторија за испитивање животињих и временских услова на великим висинама. Ова лабораторија, подигнута на 4.315 метара надморске висине, „највиша“ је зграда у читавој Северној Америци.

... Бенова је била први град на свету који је осветљаван помоћу петролеја (1802).

...једна добро углачана билијарска лопта није, сразмерно, ни приближно глатка као површина Земље.

га птеригосперма“ — чији корен има укус рена, а плодови су слатки краставцу.

...у Дингирерију, у Африци, налази се једно прело у које подземна вода стално наноси златан песак. Становници из околине употребљавају ову

...назив дога дошао је од енглеске речи „дог“, која значи пас. Име булдог, за пса мањег и дивљачнијег од доге, који исто има спљоштену њушку, састављена је од енглеских речи „бул“ и „дог“, које значе бик и пас.

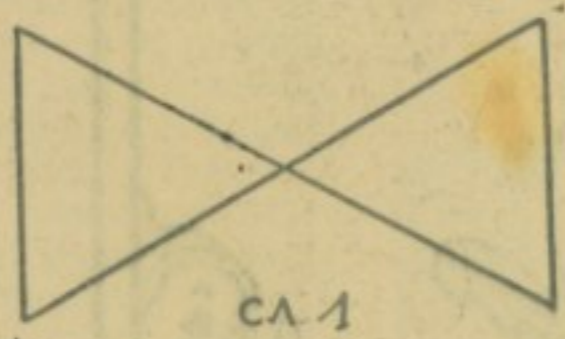
...у нашем народу ватру коју се добија трећем предмету о предмет називају живом ватром.

воду за пиће, кување и прање рубља, а по ред тога испирају из ње злато.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Забавна Геометрија

Кад на ова два троугла спојена врховима (слика 1)

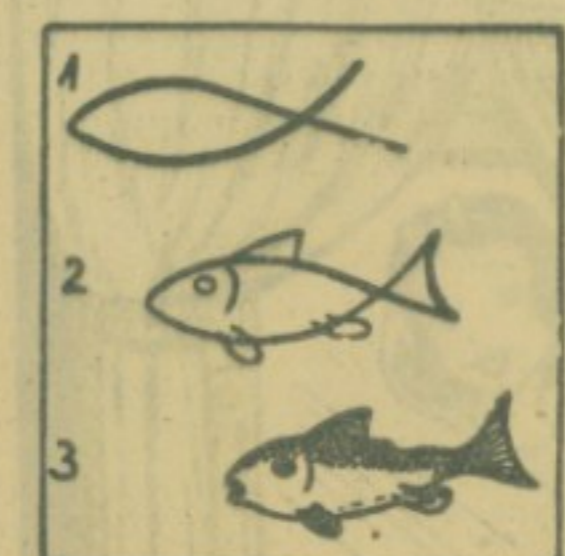
СЛ 1

СЛ 2

додамо пет прaviх линија, добићемо слику коју ће са- чинавати осам потпуно једнаких троуглова. Али, како повући ове линије? Потрудите се да то сами решите, а ако, и поред свих напора, не дођете до резултата, погледајте слику 2.

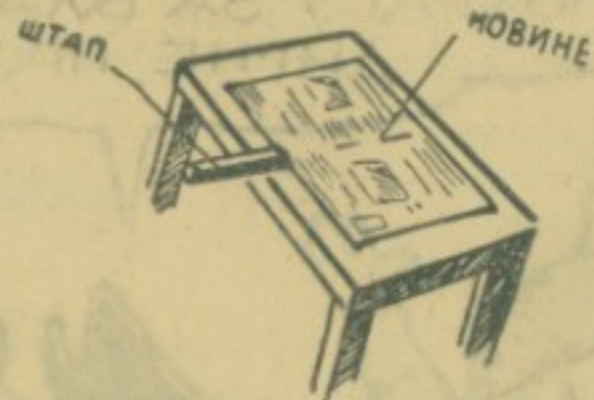
ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

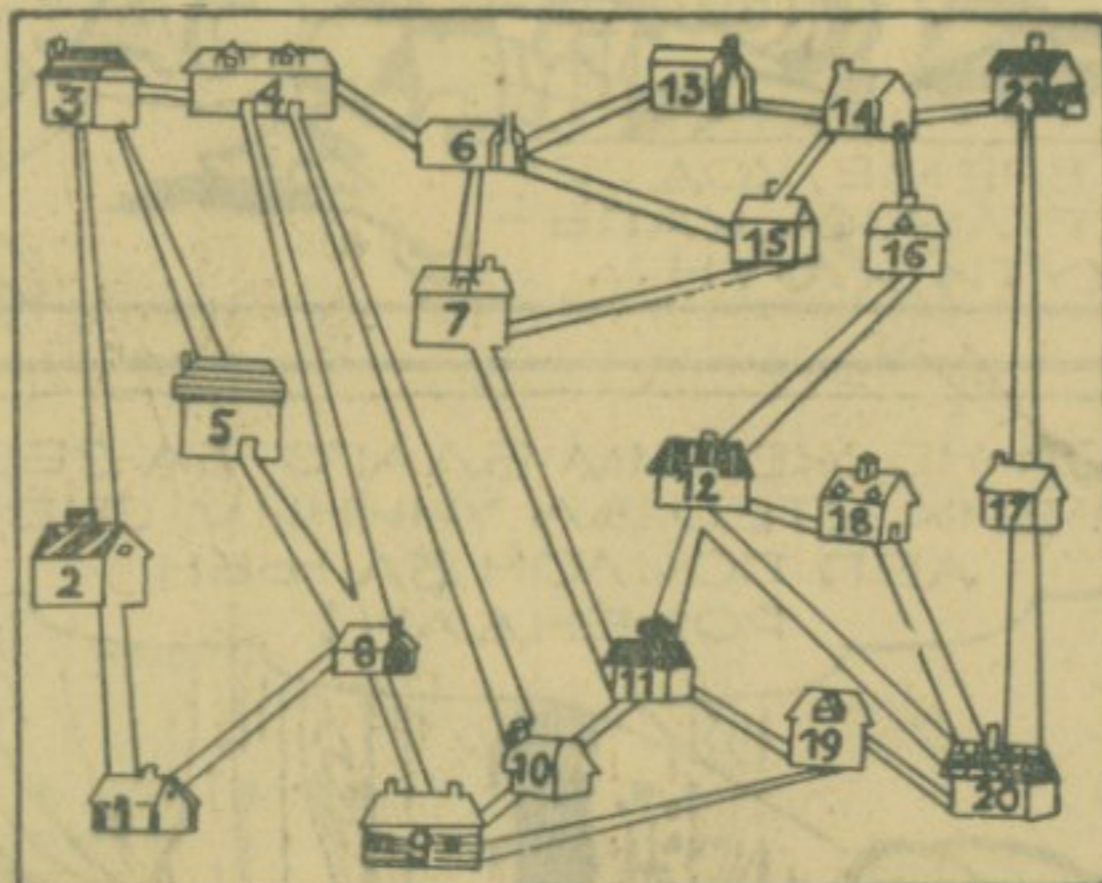
Прва слика сасвим лака, као кончић или лака. У другој је црта свака лака као зрна мака. Трећа неће бити така. Ал' се риба већ праћака.

ТЕШКЕ НОВИНЕ

Поставите на сто штап (који не сме бити округло), чији ће крај прелазити преко ивице стола за око десет сантиметара. Раширите новине већег формата преко стола и штапа, као што се види на слици, па тражите од неког да jakim ударцем песнице по врху штапа подигне новине. Он ће мислити да је то лако, али на своје велико чуђење утврдиће да му то никако не полази за руком и да ће пре преломити штап него подићи новине.

ДОСЕТЉИВИ ПИСМОНОША

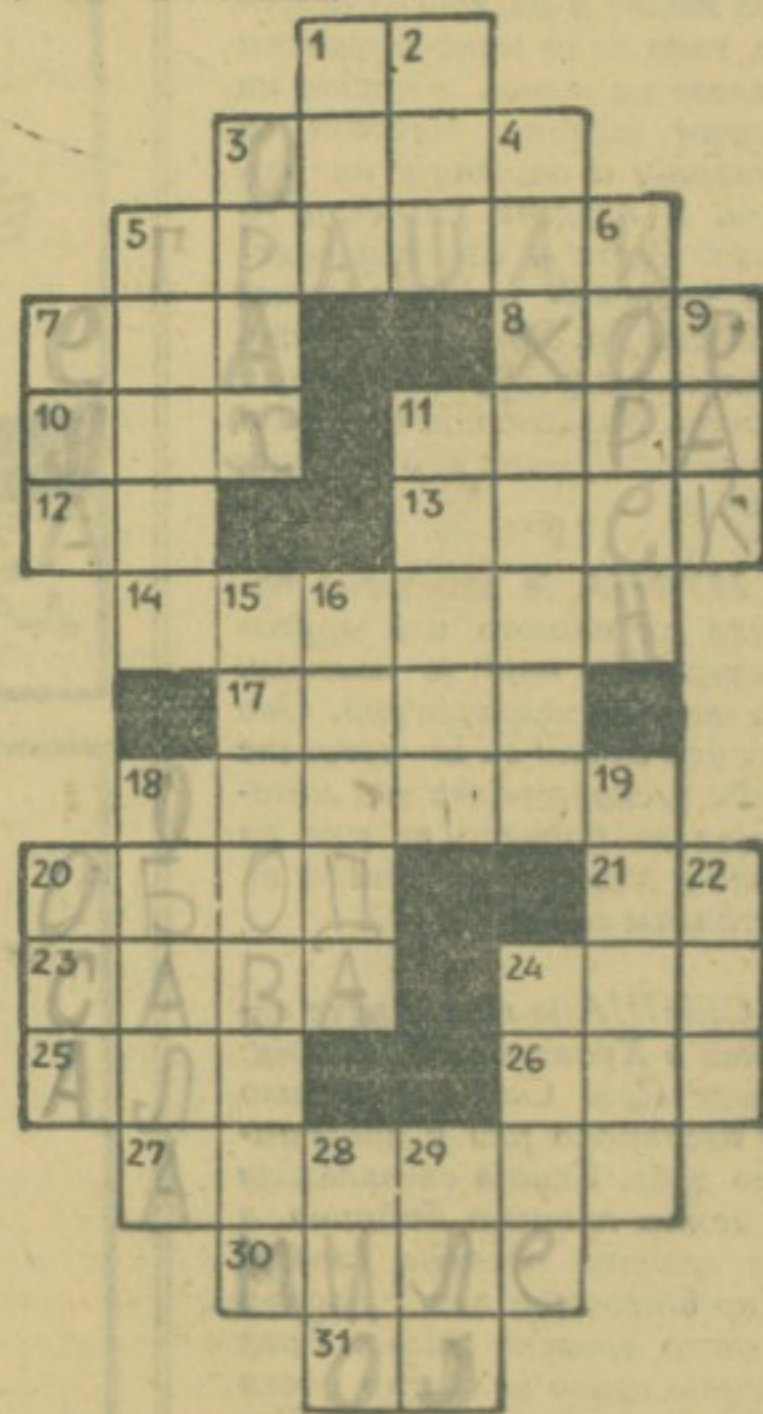
Петао је писмоноша у једном селу у коме су куће прилично удаљене једна од друге. Он је савесно обављао своју дужност и по најхладнијем времену ишао од куће до куће, али је увек мислио о томе како да што више скрати свој пут. Једног дана развио је идеју да се после извесног времена означи пут којим је могао да обиђе све куће а да не мора прелазити двапут истим делом пута.

Хоћете ли и ви покушати да пронађете овај пут. Придржавајући се тога да писмоноша полази од куће број 1 и да свој обилазак завршава кућом 21?

Ако не можете то да решите сами, ми ћемо вам рећи како је писмоноша поступило. Полазећи од куће број 1, обилазак је редом кућет 2, 3, 4, 4, 10, 9, 19, 11, 7, 15, 8, 13, 14, 16, 12, 18, 20, 17 и 21. На тај начин он је најбрже обављао свој посао.

Водоравно: 1) река у Сибиру; 3) држава у Индокини; 5) врста поврћа; 7) језеро у Северној Америци; 8) певачки збор; 10) санитарни уређај; 11) набоб; 12) скраћеница за аутономно покрајину; 13) прилог за време; 14) познати шахиста; 17) коњаник; 18) навика; 20) део шешира; 21) врста першуна; 23) наша река; 24) спечена песма; 25) свеза; 26) пољопривредна алатка; 27) град на Козаци; 30) мушко име; 31) узвик.

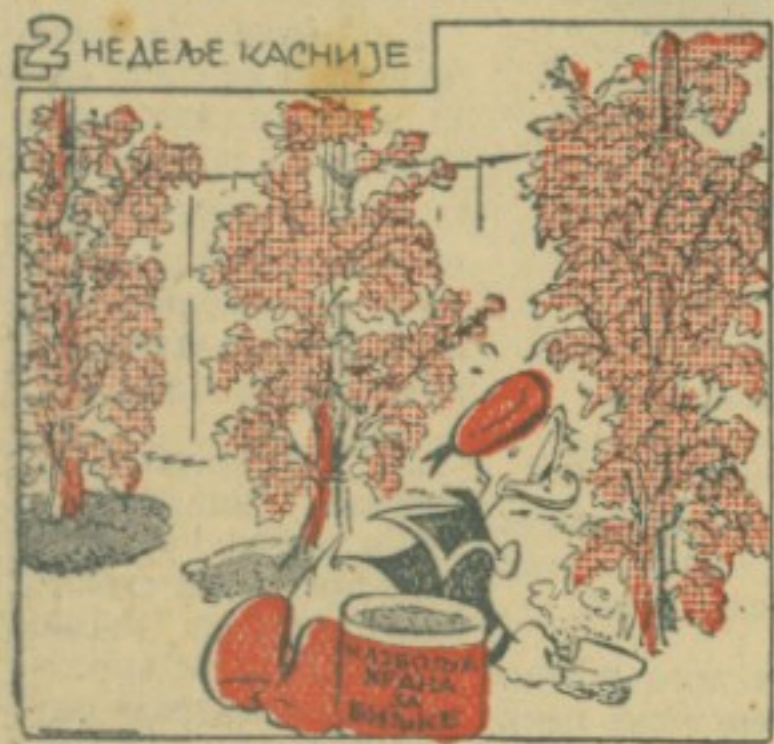
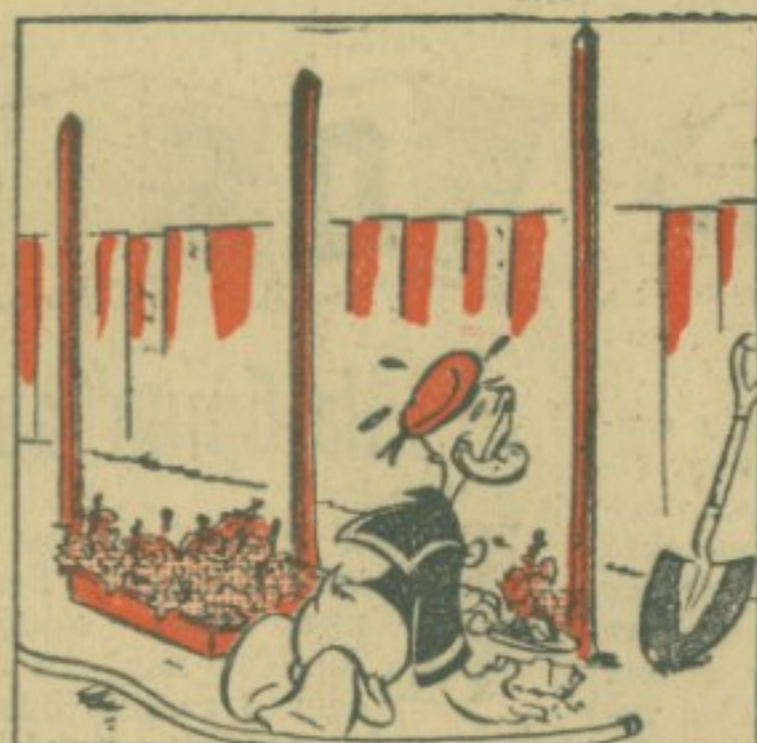
Усправно: 1) лична заменица; 2) прилог за време; 3) врста дрвета; 4) биљка из групе бесцветница; 5) ред, низ; 6) део биљке; 7) страна женског име; 8) волена животиња; 9) биљка из породице главочика; 13) варошица у Подлињу; 16) стара област на Пелопонезу; 19) линија која одваја котло од воде; 19) река у Далмацији; 20) осовина; 23) део течности; 24) сем; 29) речито острво; 29) ароматична биљка.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Кали; 5) мелези; 7) Рајан; 8) сви; 10) Арас; 11) пер; 12) лав; 13) шира; 14) Об; 15) карат; 16) уторак; 18) алат; 19) именик; 21) евар; 22) еп; 24) Тара; 25) ина; 26) Ана; 27) Илино; 28) Ра; 29) арија; 30) песаја; 32) раса.

Усправно: 1) келар; 2) алас; 3) ден; 4) из; 5) марабу; 6) исперак; 7) вал; 9) врат; 11) пивати; 13) шарани; 15) колера; 17) Тамара; 19) Иранан; 20) Кенија; 21) етар; 23) пара; 25) Илија; 27) Ирис; 29) Аса; 31) ер.

БОГАТ НАРОД

— Ово је један стари „кувар“ нађен међу ископинама древне Троје. — објашњава водич у музеју. — Вредност му је проценена на 100.000 динара.

— Пази, богати! — зачуди се Шиља. — Нисам знао да су стари Тројанци били тако богати да за један кувар дају толике пара!

ПРЕТЕРАО

Попај у једном друштву прича своје доживљаје из Африке:

— Кад сам полазио у лов на дивље звери, ја никад нисам носио пушку...

— Па како сте онда убили те звери? — питају га зачуђени слушаоци.

— Лако. Служио сам се пушкама ловаца који су туда прошли пре мене и које су звери појеле!

НАЈЈАЧИ РАЗЛОГ

— Гајо, немој да једеш тако халаљиво! — опомише Паја свог сестрића.

— Зашто, ујка-Пајо?

— Прво, то није лепо. Друго, то није здраво. А треће... неће ништа остати за нас!

Коју је одговор штанан

ВАЛИСНЕРИЈА је биљка град у Бразилији шкотска тканина плес из прошлог века.

МУФНА је стари град у Персији део одеће врста посуде јужноамеричка животиња.

СЕНИЈА је град биљка име стари кухињски прибор.

ОДГОВОР:

ВАЛИСНЕРИЈА је дугувечна зелеста водена биљка. Она има дугуљасто и тракасто лишће и различите цветове, тако да се женски цветови налазе на једној, а мушки на другој јединки. Цветови се отварају и опрашују над водом, а плодови сазревају у води. Расте у слатким водама тропских и суптропских области у јужној Европи. Код нас расте у Охридском Језеру. Валиснерија се гаји и по акваријумима као украсна биљка.

МУФНА је затворена посуда од шамота или другог материјала који је постојан на високој температури. Ова посуда служи за исушвање пећи у случајевима кад материјал за прераду не сме да дође у додир ни с горивом ни с топлим гасовима.

СЕНИЈА је име римске вароши у Хрватском Приморју; данас Сен. Ово место било је настањено још у предримско доба. Сенија се налазила у земљи племена Либуерна, а на граници племена Јапода. Цар Октавијан дао је насељу римско градско право. Град Сенија играо је знатну улогу у доцније римско доба. Помиње се да је у њој постојало и једно купатило. За време сеобе народа Сенија је пропала, па се поново јавила у Средњем веку. Римске старине које су нађене у Сењу нису биле многобројне.

WALT DISNEY'S СЕДАМ ПАТУЉАКА и ГУСАР

НАСТАВИЋЕ СЕ